

AZ ALAP- ÉS AZ ALKALMAZOTT KUTATÁS, AZ INNOVÁCIÓS FOLYAMAT ÖSSZEKAPCSOLÁSA ELEMI ÉRDEK

Egymásra talált a tudomány és a gazdaság

A magyar tudomány az alapja a gazdaság fellendülésének. Ez a XXI. század kihívása – hangsúlyozta Vizi E. Szilveszter a magyar tudomány idei ünnepén, a novemberi rendezvénysorozat szegedi megnyitóján. A Magyar Tudományos Akadémia (MTA) elnöke szerint a szürkeállomány az egyetlen újratemmelhető nemzeti energia- és nyersanyagforrás. Az ehhez szükséges feltételrendszerrel, az MTA és a gazdasági tárca között zajlott éles vita háttéréről és hozadékaról kérdeztük.

– Elnézést kért Kóka János a tudósoktól a magyar tudomány szegedi nyitó ünnepségén azért, ha mondataival megbántott volna valakit az Akadémia reformjéről dülő vitában. Valójában mi volt a konfliktus?

– Az Akadémia egyre inkább elmozdul a teljesítmény- és minőség-elvű támogatási rendszer felé. Nem automatikusan kapnak majd költségvetési támogatást az intézetek, hanem annak mértékében, ahogy a magyar és a nemzetközi tudományos világban szerepet játszanak. Még az akadémiai intézetek igazgatóinak ki nevezésénél is nemzetközi pályázatot frunk ki. Olyan elveket vezetünk be, amelyek nagyobb teljesítményre sarkallják az intézetek munkatársait. Az elbírálásnál pedig az dönt, hogy ki mit tesz le a tudomány asztalára.

– Nem inkább az áll az MTA és a kormány közötti vita háttérben, hogy ki és hogyan ossza el a tudományos fejlesztésre fordítható pénzt?

– Teljesen helytelen politika, hogy az alaputatásra kevesebb pénz jut. Tudniillik az eredeti innováció, az eredeti ötletek és szabadalmak alaputatásból kerülnek ki. Tehát az alaputatásokat Magyarországon is fokozottabban kell támogatni. Ezt a Kóka János miniszter úrral Szegeden

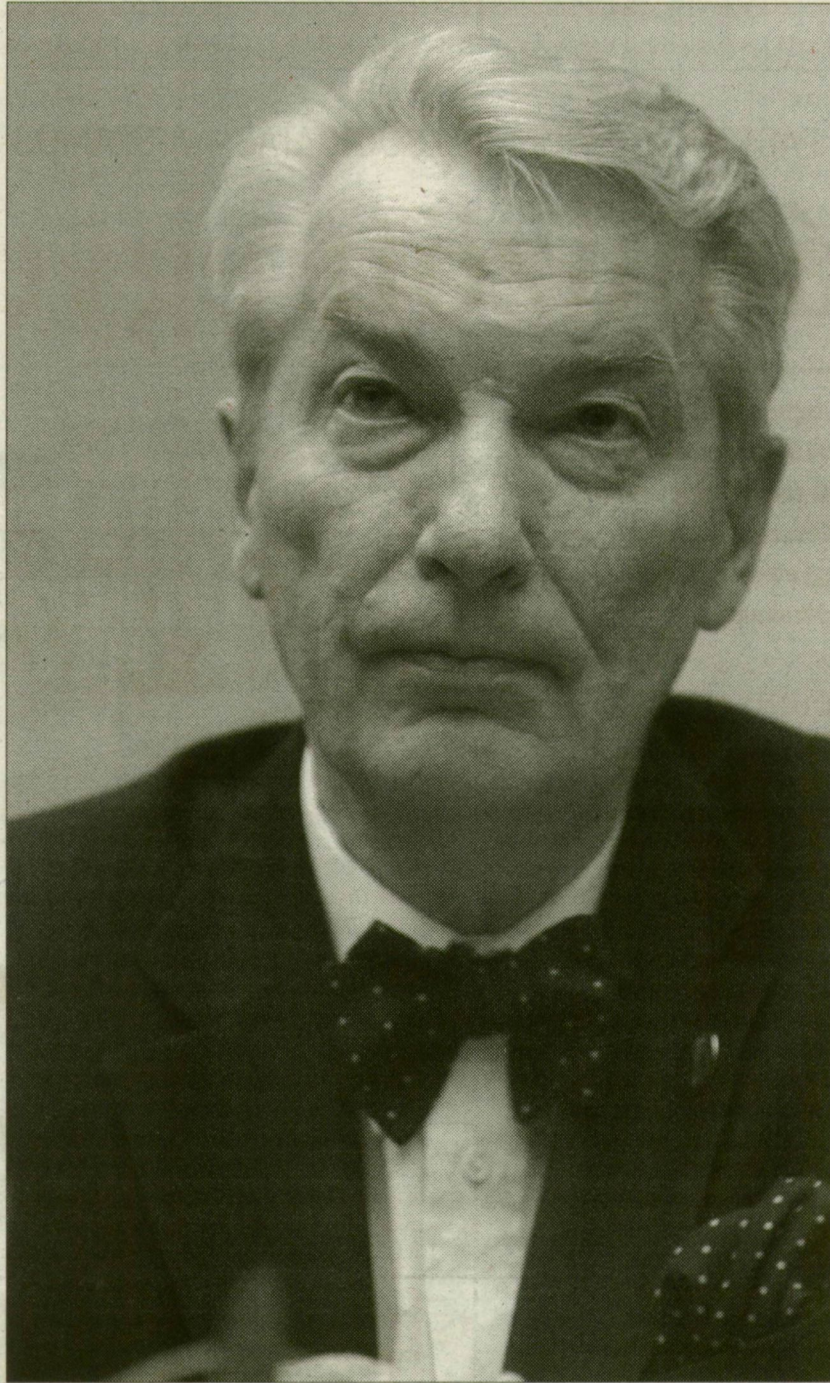
közösen tartott sajtótájékoztatókon mindketten hangsúlyoztuk. Tehát az a két éves vita, amely a Magyar Tudományos Akadémia és a gazdasági tárca között volt, úgy látszik, befejeződött. A tudomány emberei felismerték: szükség van arra, hogy az elefántcsonttoronyból kilépve gondolkodjanak arról, mit tudnak adni a gazdaságnak, ugyanakkor a gazdaság elismerte, hogy alaputatás, eredeti kutatómunka nélkül nincs továbbjutás, nincs hozzáadott szellemi tőke, amely a termékben megjelenik.

– Ebből következik, hogy nő a tudományos fejlesztésre fordítható összeg is?

– Elfogadhatatlan a jelenlegi állapot! Ugyanis a nemzeti össztermék, a GDP 0,95 százaléka jut kutatásra. De még inkább elfogadhatatlan, hogy egy állampolgárra Magyarországon 79 euró, míg a szomszédos Ausztriában 710, Finnországban pedig 1010 euró jut. A nemzeti jövedelemből minél többet kell költeni kutatásfejlesztésre.

– Ennek ellenére a magyar kutatótársadalom jól teljesít. Mi a tudomány szerepe az átlagember életében?

– Az európai gazdaságban is kulcskérdés, hogy milyen új, eredeti gondolatok, szabadalmak születnek az

Az Akadémia elnöke, Vizi E. Szilveszter szerint a szürkeállomány az egyetlen újratemmelhető nemzeti energia- és nyersanyagforrás FOTÓ: SEGESVÁRI CSABA

egyetemen, tudásközpontokban, az akadémiai intézetekben. Az alaputatás és az alkalmazott kutatás összekapcsolása elemi érdeke Magyarországnak, a gazdaságnak, a tudóstársadalomnak és a felsőoktatásnak.

– E szempontból léteznek-e prioritások?

– Paradigmaváltásra néha szükség van a tudományban. Az életminőséget befolyásoló tudományok, a nanotechnológia, a biotechnológia, az információtudomány különböző területei különösen fontosak. Az innovációs lánc, vagyis a felfedezés pillanatától a piaci termék megjelenéséig tartó út egyre zsugorodik.

Ünnep

Az Országgyűlés 2003-ban nyilvánította a magyar tudomány ünnepévé november 3. napját, amikor 1825-ben Széchenyi István felajánlotta birtokainak egy évi jövedelmét a Magyar Tudós Társaság alapítására.

Ezért a kockázati tőke is érdemesnek tartja az alaputatások támogatását.

– Az egyetemi dolgozók között kérdés: indokolt-e a jelenlegi szoros kapcsolat az Akadémia és az univerzitasok között az oktatók előmenetele szempontjából oly fontosnak tartott tudományos minősítés terén?

– A tudományos fokozat, így például a Phd megadása egyetemi jogkör. Ugyanakkor jellemzi az adott egyetem minőségét, hogy ott milyen Phd-hallgatók végeznek. Az MTA önálló fokozata az akadémiai doktori cím, amely arra szolgál, hogy egy olyan tudós generációt neveljen ki, akik közül az akadémikusok titkos választással, megfelelő átvilágítás után az Akadémia tagjait kiválasztják. Az, hogy az Akadémia önálló minősítését az egyetemek fölhasználják a saját elbírálási rendszerükben, az az egyetemektől függ, ehhez az MTA-nak nincs köze, ugyanakkor a világon nem egyedülálló, hiszen például Angliában is ez a gyakorlat.

– A magyar tudomány ünnepének tizedik alkalommal megrendezett programját miért éppen Szegeden nyitotta meg a Magyar Tudományos Akadémia elnöke?

– Ez elismerése annak, hogy a Szegedi Tudományegyetem és Szeged város tudománypolitikája szolgálja azt a célt, amelyet az Európai Unió Lisszabonban úgy fogalmazott meg, hogy a XXI. század kihívása a tudásalapú gazdaság és társadalom építése. Szegeden sokat tettek már azért, hogy létrehozzák a tudásvárost. Ugyanakkor az MTA több évtizedes programja a regionalitás elvének érvényesítése. Márpedig Szeged Dél-Magyarország innovációs központja, a régió zászlóshajója.

Ü. I.

Szegedi „toptudósok”

Szegedről a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja: dr. Csörgő Sándor (TTK), dr. Dékány Imre (TTK), dr. Hetényi Magdolna (TTK), dr. Mészáros Rezső (TTK), dr. Penke Botond (ÁOK), dr. Szabó Gábor (TTK), dr. Vécsei László (ÁOK). Az MTA rendes tagja: dr. Bor Zsolt (TTK), dr. Dobozy Attila (ÁOK), dr. Gécség Ferenc (TTK), dr. Hatvani László (TTK), dr. Papp Gyula (ÁOK), dr. Totik Vilmos (TTK). A Szegedi Tudományegyetem emeritus professorai közül az MTA rendes tagja: dr. Bartók Mihály (TTK), dr. Leindler László (TTK), dr. Róna-Tas András (BTK), dr. Solymosi Frigyes (TTK). Az egyetemi tanárok száma: 210 (közülük 176 férfi, 34 nő).

Az emberi történetek úgy keringtek itt, mint sugárutakon az autók. S ha Szív néha azt gondolta, hogy az ő hazája nem ismeri a lehetetlent, mert a nagyon rosszából tud még rosszabbat, és a kilátástalanságból egyszerűen elviselhető produkálni, akkor itt, New Yorkban még inkább hozzá kellett szoknia a dolgok varázsához és határtalansághoz. Szív egy délután rálelt a magyar hentesre, az egyik utolsó a városban, a keleti oldalon. Szív kolbászt vett, Piros Aranyat és tarhonyát. Tarhonyalevest fog főzni, gondolta. Összefutott szájában a nyál. És aztán megállt egy közeli újságárúsnál, a bodegából éjfekete fickó pislogott feléje. Szív vett egy Times-t, mert halálra ítélték Szaddám Huszeint. Szív fizetett. Azazhogy fizetett volna, mert sokáig hiába kaparászott az apró után. Mérgében könnyű kis magyar káromlást fújt el. A fekete fiú meg máris olyan lendülettel hajolt előre, hogy csaknem átesett a bodega pultján.

– Ember, te magyar vagy?!

A fiú tökéletesen kérdezett, enyhe akcentusa volt, mintha cukrot szopogatva beszélne.

– Azt hiszem, semmi értelme nem lenne tagadni – válaszolta Szív elégedetten, mert érezte, hogy helyzet van. Igen, a fiú már ki is jött az utcára.

– A nevem Sudiba, testvér – mutatkozott be a kezét nyújtva. – Húsz éve agrármérnök voltam nálatok, ember. Tanultam nálatok, ó, yes, yes, és Budapest gyönyörű, és a magyar nők! Beautiful! – Sudiba csettintett, aztán előrehajolt, s Szív ekkor látta, hogy nem is olyan fiatal ember már. Jó negyvenes, de fiatalos. Rasztahaja van, és színes, horgolt sapkája.

– Én még dolgoztam nálatok téveszben! A becsdéri Vörös Csillagban! – suttopta Sudiba, mintha titkot árulna el.

– Őrület! – csóválta a fejét Szív. Ha Sudiba otthon marad, akkor most együtt tüntetne a gazdákkal.

– És énnekem volt magyar szerelmem is, Judit szerette a kakaós palacsintát, a cirkuszt és a verseket. Még az apóssal el voltunk valahogy, de az anyósom nem állhatott.

Sudiba elmerengett. Egy hórihorgas tagnak adott.

– Még nyílnak a völgyben a kerti virágok – mondta Sudiba nagyon szomorúan.

New York-i piros füzet

(SUDIBA, AZ AGRÁRMÉRNÖK)

– Nana, ez már sok – ingatta a fejét Szív, ezt senki sem fogja elhinni neki. Különben pedig, gondolta, tojik rá, hogy hisznek-e neki vagy sem.

Hideg szél fújt, egymásra reccsentek az autók, a naplemente kékes vörösből esti villódzás lett, New York millió fényel ragyogott. Sudiba a kiosk előtt szolgált ki, Guardian, Times-t, Wall Street Journalt és mindenféle bulvart osztogatott. Szív topogott.

– Maradj még, testvér! – kérlette Sudiba, aztán a következő énekelte halkán – Maroknyi székely, porlik, mint a szikla...

– Sudiba, ez már tényleg sok – hüledezett Szív.

– Nézd, tíz éve jöttem ide New Yorkba, és végül itt kötöttem ki, ebben a bodegában. És néha álmomban magyarul beszéltem, Judittal, a becsdéri téveszelnökkel, meg az anyósommal, aki a templomban imádkozott az istenének, hogy izzón el engem a lánya mellől. Hát előzőtt. Mindegy is. Kijöttem ide, New Yorkba, mert itt harminc felett is el lehet kezdeni. Viszed magaddal a sziklákat, de el tudod kezdeni újra az életet. De hát, testvér, az álmaim nem hagytak békét nekem. Egyszer arra riadtam, hogy magyarul kiáltozom, segítség, segítség. Soha nem gondoltam volna, hogy ez a nyelv, a ti nyelvek így jajgat majd bennem. Fuck, ember, ilyen nincs is! A nyelvek meg akart halni, el akart veszni bennem, hát gyorsan tenni kellett valamit. Tudakozódtam, és már aznap meg volt a cím, egy magyar egyesület címe, nem túl messze, jó környéken. Vacsorák, versek, szavaltok, előadások minden pénteken. Ott a helyem, testvér, gondoltam, és pénteken fölvettem az egyetlen öltönyömet, és taxiba ültem. A bejáratnál idős, ezüstös hajú úr állt, angolul kérdezte, mit akarok náluk. Magyarul válaszoltam, hogy ismerkedni, szórakozni, beszélgetni, ha lehetséges. Az úr, később megtudtam a nevét, vitéz Somogyi úgy meglepődött, hogy beinvitált a gyertyafényes terembe, és ott nyomban csönd lett. Finom hölgyek és elegáns urak bámultak rám csodálkozva, némelyiknek még a szája is távva maradt, mire vitéz Somogyi utánam lé-

pett, és megköszönlte a torkát, kedves barátaim, fogadják szeretettel Miszter Sudibát, aki egykor Magyarországon tanult, és most meglátogatott bennünket, hogy ...hogy emlékezzen. Agrármérnök voltam a becsdéri Vörös Csillagban, tettem hozzá, talán nem kellett volna. Mindenesetre helyet kaptam a hosszú asztal végén. Egy hölgy rám mosolygott, te szegény black boy, szörnyű lehetett neked az ateista kommunisták között, ugye? Mondtam, nekem inkább a Judit anyjával volt bajom, de az öregasszony templomba járt. A hölgy nem kérdezett többet. Testvér, aztán volt szavalt, és előadás Horthy Miklósról, volt kolozsvári töltött káposzta és bikavér. Egy apró úr arról beszélt, hogy mi az a három tényező, amely a magyarságot fenntartotta a Kárpát-medencében: egy, a szabadságszerető magyar lélek, kettő, a kiválasztottság tudata, három, a legyőzhetetlenség szelleme. Egy fiatal ember az erdélyi magyarság üzenetét hozta.

Vitéz Somogyi megkocogtatott egy pezsgőspoharat.

– Most pedig, barátaim, énekeljünk el a székely himnuszt!

Sudiba megvonta a vállát, tudtam a szöveget, hát velük énekeltem. Judit apja megtanította nekem.

– Igaz, tudom az Internacionálét is – tünődött el Sudiba, aztán Szív vállára tette a kezét. – Hát így, testvér. Még mindig álmodok magyarul. És azt hiszem, most már álmodni is fogok, míg meg nem halok.

Amikor Szív legközelebb az újságosbódé felé került, kicsi latin embert látott a pult mögött. Széles arc, indiánszemek. Szív vett egy Times-t, és úgy tett, mintha nem találná az aprót. Könyvedén káromkodott egyet magyarul. A kis latin csak nézte, aztán megszólította.

– Hallotta, senior, hogy falat emelnek a mexikói határon? – kérdezte angolul.

– Gondolom, sokan szöknek át – bólintott Szív.

– Minden tizedik másodpercben egy ember – bólintott a kis latin, és eladott egy Washington Postot. Szív megnyugodva sétált tovább. De a kis latin még utána kiáltott.

– Sudiba üzent magának, Miszter. Ne a Szaddámot olvassa! Azt nézze, mi történik Darfurban! Figyelje a darfuri híreket, Miszter!

SZÍV ERNŐ